

Vergaderjaar 2016–2017

34 730 XVII

**Wijziging van de begrotingsstaat van
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar
2017 (wijziging samenhangende met de
Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2017 wijzigingen aan te brengen in:

- de departementale begrotingsstaat voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII);

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Voorstel van wet

Het onderhavige wetsvoorstel leidt tot een opwaartse bijstelling van de geraamde uitgaven 2017 op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) van EUR 509,7 miljoen. De ontvangsten worden met 10 miljoen neerwaarts bijgesteld.

2. Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de Ontwerpbegroting 2017 van hoofdstuk XVII van de begroting van het Rijk.

In de toelichting worden de belangrijkste mutaties op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking toegelicht. Ten slotte volgt per artikel de nieuwe stand en een toelichting op de opmerkelijke verschillen.

Per artikel is een tabel opgenomen met de mutaties. De toelichting per beleidsartikel heeft betrekking op de kolom mutaties suppletoire begroting. Om de leesbaarheid te waarborgen worden alleen de financiële instrumenten die meer dan 3 procent van het artikelonderdeel uitmaken opgenomen in de financiële tabel. Dat betekent dat er in sommige gevallen geen uitputtende opsomming is van de financiële instrumenten per artikelonderdeel.

Conform de Rijksbegrotingsvoorschriften en de Comptabiliteitswet van 2001 dienen de opmerkelijke verschillen tussen de oorspronkelijke en huidige raming te worden toegelicht. Ook is omschreven welke ondergrens gehanteerd moet worden, waarboven een uitgavenmutatie moet worden toegelicht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsmatige en technische mutaties. De wijzigingen van de verplichtingen worden alleen toegelicht wanneer ze groter zijn dan 10% ten opzichte van de vorige stand op artikelniveau.

3. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2017

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII):

Vanwege de demissionaire status van het kabinet had de voorjaarsbesluitvorming een bijzonder karakter dit jaar. Uitgangspunt daarbij is dat het kabinet geen nieuw beleid meer voorbereidt maar wel zorg draagt voor de continuïteit van de lopende processen.

De uitgaven voor 2017 worden verhoogd met EUR 509,7 miljoen waarvan hieronder de belangrijkste suppletoire mutaties worden weergegeven.

Veiligheid, migratiesamenwerking en opvang in de regio

Het kabinet heeft voor Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking samen incidenteel in 2.017 EUR 50 miljoen beschikbaar gesteld waarvan EUR 10 miljoen voor veiligheid en stabiliteit op de BZ begroting en EUR 40 miljoen voor veiligheid, migratiesamenwerking en opvang in de regio op de BHOS begroting. Hiermee wordt ingezet op het beperken van irreguliere migratie, het terugdringen van grensoverschrijdende criminaliteit en terreurdreiging, en de opvang van vluchtelingen in de regio.

Eerstejaarsopvangkosten asielzoekers

Bij de Najaarsnota 2016 is de raming voor de asielinstroom in 2016 verlaagd van 58.000 naar 33.000. De verlaging van de instroom in 2016 werkt door in 2017 en leidt tot een overboeking van EUR 170 miljoen van de Veiligheid en Justitie begroting naar de Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking begroting. Verder is de raming voor de instroom van asielzoekers in 2017 verlaagd van 42.000 naar 41.000. Dit leidt, samen met de reguliere jaarlijkse herijking van onder andere verblijfsduur en kostprijs, tot een neerwaartse bijstelling van de ODA-toerekening van eerstejaarsopvangkosten asielinstroom 2017. Daarnaast heeft het kabinet EUR 75 miljoen vrijgemaakt ter dekking van de EUR 75 miljoen hogere kosten voor leegstand in de reguliere nacalculatie over 2016. Per saldo leidt tot een verhoging van de ODA-toerekening voor de eerstejaarsopvangkosten van asielzoekers in 2017 van 21,3 miljoen.

Verbeteren concurrentiepositie van Nederland

In de Miljoenennota 2017 heeft het kabinet structureel EUR 10 miljoen extra vrijgemaakt voor de versterking van de concurrentiepositie van Nederland. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de BHOS begroting ten behoeve van de gezamenlijke uitvoering van het programma Global Stars door BHOS en EZ.

Budget Internationale Veiligheid (BIV)

Zoals gebruikelijk wordt elk jaar vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) op de begroting van het Ministerie van Defensie EUR 30 miljoen overgeheveld naar de begroting van BHOS.

Deze middelen worden ingezet voor activiteiten op het terrein van stabiliteit, veiligheidssectorhervorming, rechtstaatontwikkeling en capaciteitsopbouw.

Invest-NL

Het kabinet heeft in 2017 besloten Invest-NL op te richten om de doorgroei van (innovatieve) ondernemingen en investeringen in transitie-opgaven met de markt te bevorderen. Noodzakelijke expertises, instrumenten en eigen investeringskapitaal worden daarvoor bij Invest-NL op één plek samengebracht in een professionele organisatie die herkenbaar is voor de markt. Voor de ontwikkelkosten voor de internationale tak van Invest-NL worden EUR 3 miljoen voor 2017 en vanaf 2018 jaarlijks EUR 9 miljoen beschikbaar gesteld. Voor de jaren 2017 en 2018 zijn deze middelen toegevoegd aan de begroting van het Ministerie van Economische Zaken, en zijn dus niet zichtbaar op de begroting van BHOS. Voor 2019 en verder wordt een reservering gemaakt op de aanvullende post algemeen van de Rijksbegroting.

4. Toelichting per beleidsartikel

Beleidsartikel 1

Beleidsartikel 1 Duurzame handel en investeringen Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	242.591	0	242.591	306.433	549.024	184.210	180.210	180.210	180.319
waarvan garantieverplichtingen	70.000		70.000	0	70.000				
Uitgaven:									
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	496.986	0	496.986	20.576	517.562	16.249	17.714	10.591	7.700
					100%				
1.1 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	11.440	0	11.440	7.043	18.483	891	891	- 109	0
<i>Opgaven</i>									
Beleidsondersteuning internationaal ondernemen (non-ODA)	2.794		2.794	971	3.765				
<i>Bijdrage (inter)nationale organisaties</i>									
Contributies internationaal ondernemen (non-ODA)	5.670		5.670	0	5.670				
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	2.976		2.976	6.072	9.048				
1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	82.667	0	82.667	9.888	92.555	13.895	14.900	8.902	8.902
<i>Subsidies</i>									
Starters International Business (SIB)/ Programma Strategische Beurzen (non-ODA)	5.200		5.200	1.200	6.400				
Partners for International Business (PIB) (non-ODA)	8.000		8.000	- 115	7.885				
Sport en OS	1.100		1.100	0	1.100				
Demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en investeringsstudies (DHI) (non-ODA)	6.000		6.000	- 100	5.900				
Overig Programmatiese Aanpak (non-ODA)	500		500	- 500	0				

Beleidsartikel 1 Duurzame handel en investeringen Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	242.591	0	242.591	306.433	549.024	184.210	180.210	180.210	180.319
PSO 2g@there (non-ODA)	500		500	- 500	0				
Dutch Trade and Investment Fund (non-ODA)	20.643		20.643	0	20.643				
Versterking concurrentiepositie Nederland				9.200	9.200				
<i>Leningen</i>									
Finance for International Business (FIB) (non-ODA)	900		900	- 900	0				
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>									
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (non-ODA)	26.000		26.000	9.500	35.500				
Versterking economische functie (NBSO's via RVO) (non-ODA)	5.927		5.927	0	5.927				
1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	294.379	0	294.379	3.645	298.024	1.463	1.923	1.798	- 1.202
<i>Subsidies</i>									
Transitiefaciliteit Marktontwikkeling in het kader van private sector development	168		168	685	853				
Wet en regelgeving	54.251		54.251	- 13.413	40.838				
Financiële sectorontwikkeling	5.000		5.000	1.000	6.000				
Versterking privaat ondernemerschap	26.338		26.338	- 1.338	25.000				
Infrastructuurontwikkeling	35.260		35.260	19.740	55.000				
Samenwerking bedrijfsleven en PPP's	75.587		75.587	12.663	88.250				
Versterking privaat ondernemerschap non-ODA	16.900		16.900	- 9.900	7.000				
Technische assistentie DGGF	2.794		2.794	- 594	2.200				
10.800			10.800	- 2.800	8.000				
<i>Bijdragen aan agentschappen</i>									
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	42.355		42.355	- 6.355	36.000				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									

Beleidsartikel 1 Duurzame handel en investeringen Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	242.591	0	242.591	306.433	549.024	184.210	180.210	180.210	180.319
International Labour Organization	5.217		5.217	516	5.733				
Partnershipprogramma ILO	5.000		5.000	500	5.500				
Landenprogramma's ondernemingsklimaat	13.000		13.000	3.150	16.150				
Bedrijfsmatige technische bijstand	1.709		1.709	- 209	1.500				
1.4 Dutch Good Growth Fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met de focus op het MKB en bij uitzondering en onder condities grootbedrijf	108.500	0	108.500	0	108.500	0	0	0	0
<i>Subsidies/Leningen/Garanties</i>									
programma's Dutch Good Growth Fund	108.500		108.500	0	108.500				
Ontvangsten	23.126	0	23.126	- 10 000	13.126	0	0	0	0
1.10 Ontvangsten duurzame handel en investeringen	22.626		22.626	- 10.000	12.626	0	0	0	0
1.40 Ontvangsten DGGF	500		500	0	500	0	0	0	0

Verplichtingen

Per saldo stijgt het verplichtingenbudget met EUR 306,4 miljoen. Het betreft met name verplichtingen op het gebied van van *Private Sector Ontwikkeling* die niet in 2016 zijn aangegaan en nu voor 2017 gepland staan. Het betreft o.a. het verplichtingenbudget voor infrastructuurontwikkeling (de programma's *DRIVE* en *Develop2Build*) dat met EUR 186 miljoen wordt verhoogd; het verplichtingenbudget voor samenwerking bedrijfsleven en PPP's (EUR 40 miljoen) voor de 3e call van de Faciliteit Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (FDOV) en tenslotte EUR 67,1 miljoen voor o.a. de *Wereld Bank Facilitation Facility* en *Accelerating Trade in West-Africa (ATWA)*.

Uitgaven

Artikel 1.1

Het budget voor maatschappelijk verantwoord ondernemen stijgt in 2017 met EUR 7 miljoen. Hiervan is 6 EUR miljoen bestemd ter invulling van de motie Van Laar (34 550 XVII nr. 26) over het terugdringen van kinder-

arbeid. Verwezen wordt naar de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking aan de Kamer van 14 november 2016 (34 550-XVII-38) over de invulling van de motie. De overige EUR 1 miljoen betreft Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) convenanten.

Artikel 1.2

Het budget voor «Versterkte Nederlandse handels- en investeringspositie en economische naamsbekendheid» stijgt per saldo met EUR 9,8 miljoen. Het kabinet maakt EUR 10 miljoen vrij voor inspanningen die de concurrentiepositie van Nederland in het buitenland ten goede komen, zoals een betere opvolging van economische missies en het effectiever maken van het internationale topsectorenbeleid. Per saldo komt hiervan in 2.017 EUR 9,2 miljoen beschikbaar op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Het budget voor uitvoeringskosten van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wordt verhoogd met EUR 9,5 miljoen op basis van de bijgewerkte ramingen van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

Artikel 1.3

Het budget voor «Versterkte private sector & verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden wordt per saldo met EUR 3,6 miljoen verhoogd. Deze wordt met name veroorzaakt door een vernieuwing van een contract met *European Centre for Development Policy Management*, ECDPM (EUR 2,7 miljoen) en invulling aan het Amendement Smaling en Mulder (34 550 XVII / nr 14) waarmee EUR 1 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor startfinanciering voor jonge Afrikaanse ondernemers. Dit geld is toegekend aan het nieuwe initiatief *Making Africa Work* (PUM en *Africa in Motion*).

Als gevolg van aanpassing van de kasritmes van instrumenten binnen het Private Sector Ontwikkeling (PSO)-programma vinden verschillende overhevelingen tussen deze instrumenten plaats. Zo wordt het instrument «versterking privaat ondernemerschap» met EUR 19,4 miljoen verhoogd voor onder andere de vernieuwing van het programma PUM senior experts en voor het vakbondsmedefinancieringsprogramma.

Ontvangsten

De ontvangsten dalen met EUR 10 miljoen in 2017. Dit betreft een correctie van de ontvangst vanuit de begrotingsreserve FIB (*Finance for International Business*).

Beleidsartikel 2

Beleidsartikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	476.815	0	476.815	313.651	790.466	- 32.923	- 65.323	- 51.864	- 51.864
Uitgaven:									
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	660.072	0	660.072	1.507	661.579	1.725	- 75	- 75	- 6.075
					93%				
2.1 Toename van voedselzekerheid	347.795	0	347.795	0	347.795	1.000	0	0	- 5.000
<i>Subsidies</i>									
Internationaal onderwijsprogramma voedselzekerheid	0		0	510	510				
Bevorderen inclusieve en duurzame groei in de agrarische sector	73.886		73.886	- 1.896	71.990				
Kennis en capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	77.013		77.013	- 23.218	53.795				
Uitbannen huidige hongersnood en voeding	21.000		21.000	1.000	22.000				
<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>									
realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	31.998		31.998	- 1.998	30.000				
Landenprogramma's voedselzekerheid	143.898		143.898	25.602	169.500				
2.2 Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	195.210	0	195.210	0	195.210	0	0	0	- 1 000
<i>Subsidies</i>									
Integraal waterbeheer	32.895		32.895	0	32.895				
Drinkwater en sanitatie	41.140		41.140	0	41.140				
<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>									
Wereldbank Landenprogramma's integraal waterbeheer	10.000		10.000	0	10.000				
Landenprogramma's drinkwater en sanitatie	64.150		64.150	0	64.150				
Landenprogramma's drinkwater en sanitatie	47.025		47.025	0	47.025				

Beleidsartikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
2.3 Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	117.067	0	117.067	1.507	118.574	725	- 75	- 75	- 75
<i>Subsidies</i>									
Hernieuwbare energie	27.500		27.500	0	27.500				
Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen en klimaat algemeen	42.008		42.008	325	42.333				
<i>Bijdragen (inter nationale organisaties)</i>									
Klimaat: algemene vrijwillige en verplichte bijdragen	18.140		18.140	0	18.140				
GEF	20.750		20.750	0	20.750				
UNEP	5.142		5.142	0	5.142				
Landenprogramma's klimaatbeleid	1.795		1.795	611	2.406				
Centrale klimaat programma's (non-ODA)	1.375		1.375	571	1.946				
Contributie IZA/IZT	357		357	0	357				

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor programma's op het gebied van Voedselzekerheid en Water wordt verhoogd met EUR 313,6 miljoen. Het betreft met name verplichtingen die niet in 2016 zijn aangegaan en nu in 2017 gecommiteerd zullen worden zoals ca. EUR 200 miljoen voor programma's in o.a. Rwanda (voedselzekerheidsprogramma), Benin (o.a. plattelandswegenprogramma), Ghana (cacao en palmolie) en Ethiopië (o.a. *Productive Safety Net Programma PSNP4*). Daarnaast zullen verplichtingen worden aangegaan voor Klimaatverandering en continuering van de water, sanitatie en hygiëne (WASH)-portfolio.

Uitgaven

Artikel 2.1:

Er is per saldo geen mutatie op het gebied van Voedselzekerheid.

Er wordt invulling gegeven aan het amendement Smaling en Grashoff (34 550 XVII nr 40) waarmee in 2.017 EUR 500,000 geïnvesteerd wordt op het gebied van landrechten in Senegal, Kenia, Malawi and Mozambique. Hiervoor is een verplichting aangegaan met LANDac (*Netherlands Academie on Land Governance for Equitable and Sustainable Development*), een partnerschap tussen Nederlandse organisaties die werken aan «land governance» (bestuurlijke vraagstukken over land).

Beleidsartikel 3

Beleidsartikel 3 Sociale vooruitgang Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	222.763	0	222.763	173.437	396.200	28.750	- 7.350	- 69.850	- 70.850
Uitgaven:									
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	727.524	0	727.524	- 10.376	717.148	- 96	870	1.806	11.806
					96%				
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	416.784	0	416.784	0	416.784	0	0	0	0
<i>Subsidies</i>									
Centrale programma's SRGR & HIV/aids	168.914		168.914	- 2.011	166.903				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
UNICEF	10.000		10.000	1.000	11.000				
UNAIDS	18.000		18.000	0	18.000				
SRGR; Strategische Alliantie Internationale NGO's	0		0	0	0				
Global Fund to Fight Aids, Malaria and Tuberculosis	52.000		52.000	0	52.000				
UNFPA	65.500		65.500	3.000	68.500				
WHO-PAHO	6.713		6.713	0	6.713				
Partnershipprogramma WHO Landenprogramma's SRGR & HIV/aids	11.683		11.683	0	11.683				
	83.974		83.974	- 1.989	81.985				
3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	53.989	0	53.989	- 10.290	43.699	- 400	- 400	- 400	9.600
<i>Subsidies</i>									
Vrouwenrechten en gendergelijkheid	42.289		42.289	- 10.550	31.739				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
UNWOMEN Landenprogramma's gelijke rechten en kansen voor vrouwen	7.000		7.000	0	7.000				
	4.700		4.700	260	4.960				
3.3 Versterkt maatschappelijk middenveld	221.451	0	221.451	- 86	221.365	304	1.270	2.206	2.206
<i>Subsidies</i>									
Vakbondsmedefinancieringsprogramma	2.451		2.451	0	2.451				
SNV programma	0		0	0	0				

Beleidsartikel 3 Sociale vooruitgang Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Strategische partnerschappen	219.000		219.000	- 936	218.064				
Twinningfaciliteit Suriname	0		0	850	850				
3.4 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	35.300	0	35.300	0	35.300	0	0	0	0
<i>Subsidies</i>									
Onderzoekprogramma's	3.000		3.000	0	3.000				
Onderwijsprogramma's	0		0	0	0				
Internationale hoger onderwijs-programma's	32.300		32.300	0	32.300				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
Landenprogramma's hoger onderwijs	0		0	0	0				

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor artikel 3 stijgt met EUR 173,4 miljoen. Het betreft met name een nieuwe verplichting van EUR 166 miljoen voor het Global Fund to Fight Aids, TB and Malaria (GFATM). Deze verplichting was voorzien voor 2016 maar kon nog niet worden aangegaan. Daarnaast worden in enkele partnerlanden (o.a. Benin en Mozambique) nieuwe activiteiten gestart op het gebied van SRGR en wordt voor Suriname een volgende fase gecommiteerd voor het Twinning project 2017–2020 (EUR 6,5 miljoen).

Uitgaven

Artikel 3.1:

Per saldo is er op dit artikel geen mutatie. Wel wordt invulling gegeven aan het amendement Taverne (34 550 XVII/nr 16) waarbij EUR 3 miljoen wordt vrijgemaakt om de keuzevrijheid van vrouwen te vergroten. De middelen worden via UNFPA ingezet. Dekking hiervan wordt onder andere gevonden door verlaging van het budget voor Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) programma's in onder andere Mozambique.

Artikel 3.2:

Het budget wordt per saldo verlaagd met EUR 10,3 miljoen. De motie Van Laar/Van Veldhoven (Kamerstuk 33 625, nr. 207) beoogt ondersteuning van Zuidelijke vrouwenorganisaties vanaf 2017. Om uitvoering van deze motie

en de daaruit voortvloeiende activiteiten in 2017 mogelijk te maken, is financiering al in 2016 ter beschikking gesteld en wordt het budget voor 2017 daarom verlaagd.

Beleidsartikel 4

Beleidsartikel 4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	329.990	0	329.990	227.753	557.743	- 30.081	- 8.264	145.736	- 18.264
Uitgaven:									
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	469.106	0	469.106	245.368	714.474 71%	174	0	0	0
4.1 Humanitaire hulp	220.017	0	220.017	174	220.191	174	0	0	0
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
UNHCR	46.000		46.000	0	46.000				
Wereldvoedselprogramma	36.000		36.000	0	36.000				
UNRWA	13.000		13.000	0	13.000				
Noodhulpprogramma's	124.000		124.000	0	124.000				
Noodhulpprogramma's non-ODA	1.017		1.017	174	1.191				
4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	191.718	0	191.718	142.217	333.935	0	0	0	0
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
landenprogramma's legitieme en capabele overheid	1.530		1.530	259	1.789				
Landenprogramma's functionerende rechtsorde	79.126		79.126	19.050	98.176				
Midden Amerika programma	0		0	0	0				
Landenprogramma's inclusieve en politieke processen; vredesdialoog en conflictpreventie	4.500		4.500	0	4.500				
functionerende rechtsorde	10.000		10.000	0	10.000				
Inclusieve politieke processen: vredesdialoog en conflictpreventie	31.287		31.287	- 10.000	21.287				
Vredesdividend: werkgelegenheid en basisvoorzieningen	46.000		46.000	20.000	66.000				
Legitieme en capabele overheid	19.275		19.275	691	19.966				

Beleidsartikel 4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Vluchtelingenopvang in de regio	0		0	112.217	112.217				
4.4 Noodhulpfonds	57.371	0	57.371	102.977	160.348	0	0	0	0
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i> Noodhulpfonds	57.371		57.371	102.977	160.348				

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor artikel 4 wordt verhoogd met EUR 227,8 miljoen. Het betreft met name verplichtingen voor het Noodhulpfonds en Opvang in de Regio. Zie verder hieronder de toelichting bij de uitgaven.

Tenslotte wordt een aantal verplichtingen voor de landenprogramma's op het speerpunt «Veiligheid en rechtsorde» in 2017 aangegaan in plaats van 2016. Het betreft onder andere programma's in Burundi (EUR 3,9 miljoen), Mali (EUR 15) en de Palestijnse Gebieden (EUR 16,1 miljoen).

Uitgaven

Artikel 4.3

Per saldo wordt dit artikel met EUR 142,2 miljoen verhoogd. In 2016 is EUR 260 miljoen beschikbaar gesteld voor opvang in de regio. Zie de kamerbrief van 2 mei 2016 (Kamerstuk 32 605 nr. 182). De middelen worden ingezet voor vluchtelingenopvang in de Syrië-regio. Van het totale bedrag resteert nog EUR 82,2 miljoen voor 2017. Daarnaast stelt het Kabinet nog eens EUR 30 miljoen ter beschikking voor vluchtelingenopvang in de regio noordelijk Afrika (EUR 30 miljoen betreft een voorlopig bedrag. Het definitieve bedrag zal tijdens een komend begrotingsmoment gemeld worden). Hiermee komen de uitgaven voor opvang in de regio in 2017 uit op EUR 112,2 mln.

Vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) op de begroting van het Ministerie van Defensie wordt, zoals gebruikelijk, EUR 30 miljoen overgeheveld naar de begroting van BHOS. Hieruit worden activiteiten gefinancierd op het terrein van stabiliteit, veiligheidssectorhervorming, rechtstaatontwikkeling en capaciteitsopbouw. Daarnaast vinden nog enkele technische mutaties plaats tussen de verschillende instrumenten binnen dit artikel.

Artikel 4.4

Het budget van het Noodhulpfonds in 2017 wordt verhoogd naar EUR 160,3 miljoen. De verhoging bestaat uit inzet van niet bestede middelen uit 2016 (EUR 46,3 miljoen), vrijkomende middelen als gevolg van een administratieve correctie op de ODA toerekening voor de kosten voor eerstejaars asielopvang voor 2017 (EUR 17 miljoen) en als gevolg van de verlaging van de asieltorekening 2017 (EUR 40 miljoen). Met de verhoging van het Noodhulpfonds kan tevens voldaan worden aan de

motie Voordewind c.s. (32 605 nr.197) die oproept het budget voor de *Dutch Relief Alliance (DRA)* in 2017 te verhogen met EUR 15 miljoen.

Beleidsartikel 5

Beleidsartikel 5 Versterkte kaders voor ontwikkeling Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Verplichtingen	27.767	0	27.767	271.311	299.078	718	925	- 7.282	718
Uitgaven:									
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	- 107.631	0	- 107.631	252.631	145.000	179.787	125.599	129.516	110.906
					100%				
5.1 Versterkte multilaterale betrokkenheid	135.120	0	135.120	7.395	142.515	0	0	0	0
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
UNDP	28.000		28.000	0	28.000				
UNICEF	14.000		14.000	0	14.000				
UNIDO	1.950		1.950	0	1.950				
Middelenaanvullingen multilaterale banken en fondsen	66.358		66.358	7.395	73.753				
Kapitaalaanvullingen bij regionale ontwikkelingsbanken	6.453		6.453	0	6.453				
Speciale multilaterale activiteiten	9.359		9.359	0	9.359				
Assistent-deskundigen programma	9.000		9.000	0	9.000				
5.2 Overig armoedebeleid	71.952	0	71.952	- 515	71.437	- 25	- 525	- 425	- 425
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>									
Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	10.404		10.404	684	11.088				
Voorlichting op het terrein van ontwikkelingssamenwerking	3.250		3.250	- 600	2.650				
Schuldverlichting	52.480		52.480	0	52.480				
Unesco	4.400		4.400	0	4.400				
5.3 Bijdrage aan migratie en ontwikkeling	15.000	0	15.000	10.000	25.000	0	0	0	0
<i>Subsidies</i>									
Migratie en ontwikkeling	5.000		5.000	0	5.000				
<i>Diversen</i>									
Migratie en ontwikkeling	10.000		10.000	10.000	20.000				
5.4 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	- 329.703	0	- 329.703	235.751	- 93.952	179.812	126.124	129.941	111.331

Beleidsartikel 5 Versterkte kaders voor ontwikkeling Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp-begroting 2017 (1)	Mutaties via amendementen 2017 (2)	Vastgestelde begroting 2017 (3)=(1+2)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2017 (4)	Stand 1e suppletoire begroting 2017 (5)=(3+4)	Mutaties 1e suppletoire begroting 2018	Mutaties 1e suppletoire begroting 2019	Mutaties 1e suppletoire begroting 2020	Mutaties 1e suppletoire begroting 2021
Ontvangsten	77.082	0	77.082	0	77.082	0	0	0	0
5.20 Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	45.906		45.906	0	45.906				
5.21 Ontvangsten OS	31.176		31.176	0	31.176				
5.22 Koersverschillen OS	pm		pm		pm	pm	pm	pm	pm
5.23 Diverse ontvangsten non-ODA	0		0	0	0				

Verplichtingen

Het verplichtingbudget op dit artikel wordt met EUR 271,3 miljoen verhoogd. Dit is met name als gevolg van de middelenaanvullingen voor van de multilaterale banken voor 2017 met EUR 192 miljoen; onder ander voor het *African Development Fund AfDF*). Deze verplichting was voorzien voor 2016 maar kon toen nog niet worden aangegaan. Verder valt de verplichting voor schuldverlichting (HIPC) via IDA hoger uit dan verwacht.

Daarnaast stelt het kabinet EUR 10 miljoen extra beschikbaar in 2017 voor migratiesamenwerking in Noordelijk Afrika. Voor deze middelen worden nieuwe verplichtingen aangegaan in 2017.

Uitgaven

Artikel 5.1

De mutatie betreft de verhoging van de jaarlijkse bijdragen aan het *African Development Fund* (AfDF) en het *Asian Development Fund* (AsDF) in 2017 met totaal EUR 7,3 miljoen. Het gaat om de correctie van het ritme van betalingen aan de twee instellingen. Het heeft geen invloed op de totale verplichting.

Artikel 5.3

Het kabinet stelt additioneel EUR 10 miljoen extra beschikbaar in 2017 voor migratiesamenwerking in noordelijk Afrika. Dit is onderdeel van de EUR 50 mln voor veiligheid, stabiliteit, migratiesamenwerking en opvang in de regio (waarvan EUR 10 miljoen voor veiligheid en stabiliteit op de BZ begroting). Hiermee wordt ingezet op beperken van irreguliere migratie. Het betreft een voorlopige verdeling en de definitieve verdeling zal bij en volgend begrotingsmoment gemeld worden.

Artikel 5.4

Om de inzichtelijkheid van de BHOS begroting verder te verbeteren is er met ingang van begrotingsjaar 2017 een nieuw artikelonderdeel gecreëerd. Zie ook de Kamerbrief 34 300 XVII nr 62 over de inzichtelijkheid van de BHOS begroting. Het ODA budget wordt gecorrigeerd voor ontwikkelingen van het BNI. In het kader van behoedzaamheid en

stabiliteit in de begroting worden groei en krimp niet direct doorvertaald in de OS-programmalijnen. Deze zogeheten BNI-ruimte kan immers weer toenemen of afnemen als in de loop van het jaar de BNI-raming wordt bijgesteld. Daarnaast kan er sprake zijn van nog te verdelen toerekeningen aan het ODA budget. De laatste raming van het CPB (het CEP) toont dat de economische groei van de afgelopen jaren doorzet.

Voor 2017 en volgende jaren wordt het saldo van artikel 5.4 positief bijgesteld. Verder is bij de Najaarsnota 2016 de raming voor de asielinstroom in 2016 verlaagd van 58.000 naar 33.000. De verlaging van de instroom in 2016 werkt door in 2017 en leidt tot een overboeking van EUR 170 miljoen van de Veiligheid en Justitie begroting naar de Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking begroting. Ook is de raming voor de instroom van asielzoekers in 2017 verlaagd van 42.000 naar 41.000. Dit leidt, samen met de reguliere jaarlijkse herijking van onder andere verblijfsduur en kostprijs, tot een neerwaartse bijstelling van de ODA-toerekening van eerstejaarsopvangkosten asielinstroom 2017. Daarnaast heeft het kabinet EUR 75 miljoen vrijgemaakt voor de dekking van de EUR 75 miljoen hogere kosten voor leegstand in de reguliere nacalculatie over 2016. Er is besloten, om aanvullend aan de toevoeging aan het Noodhulpfonds vanuit de correctie toerekening en de eindejaarsmarge, EUR 40 miljoen extra toe te voegen aan het Noodhulpfonds vanuit de lagere ODA-toerekening voor eerstejaarsopvangkosten van de asielinstroom in 2017.

Ontvangsten

Geen toelichting

5. Overzicht verwerkte amendementen

Nr	Indiener	Begunstigd artikel/dekking uit	Korte omschrijving
34 550 XVII, nr. 14	Smaling en Mulder	1.3: versterkte private sector	Met dit amendement wordt vanuit het niet-juridisch verplichte deel van artikel 1.3 «versterkte private sector» EUR 1 miljoen eenmalig voor het jaar 2017 beschikbaar gesteld als startfinanciering voor jonge ondernemers bij gebrek aan andere mogelijkheden tot financiering van een onderneming. Dit geld is toegekend aan het initiatief « <i>Making Africa Work</i> » (PUM en Africa in Motion). <i>Making Africa Work</i> is een eenjarig pilot programma dat voortbouwt op ervaringen die zijn opgedaan door de stichting <i>Africa in Motion</i> die eerder o.a. een Rwandese migrant en een Nederlandse melkveehouder aan elkaar heeft gekoppeld die nu samen succesvol samenwerken in Rwanda.
34 550 XVII nr. 16	Taverne	3.1: sociale vooruitgang	Vergroting van de keuzevrijheid van vrouwen door financiering ten gunste van UNFPA-supplies, verhoogd mer EUR 3 miljoen in 2017. Dekking wordt geboden door een vermindering van de niet juridisch verplichte bijdragen aan landen programma's in beleidsartikel 3.1, waaronder in Mozambique.

Nr	Indiener	Begunstigd artikel/dekking uit	Korte omschrijving
34 550 XVII nr. 40	Smaling en Grashoff	2.1: toename van voedselzekerheid	Met dit amendement wordt eenmalig in 2.017 EUR 500,000 extra geïnvesteerd op het gebied van landrechten in Senegal, Kenia, Malawi en Mozambique. Hiervoor is een verplichting aangegaan met LANDac (<i>Netherlands Academie on Land Governance for Equitable and Sustainable Development</i>), een partnerschap tussen Nederlandse organisaties die werken aan «land governance» (bestuurlijke vraagstukken over land).